

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
документознавства та інформаційної діяльності

ISSN 2617-4650

<https://doi.org/10.31713/st3-420190>

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 1-2, 2020 р.

Рівне – 2020

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Вівсянник О. М. Кластерний аналіз ефективності систем охорони здоров'я в країнах ОЕСР, ЄС та в Україні	5
Мартинюк Г. Ф. Причини виникнення конфліктів в системі державного управління та шляхи їх вирішення	18
Обуховська Л. І. Механізми забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в об'єднаних територіальних громадах	26
Романенко Є. О., Сивий Р. П. Інституційне середовище трансформації концепцій державної служби	39
Сазонець І. Л., Приходько В. Г. Розвиток системи адміністративних послуг в регіоні на основі формування концепції сервісної держави	45
Тихончук Л. Х. Визначення пріоритетів державного управління в умовах глобалізації та регіоналізації	51
Торяник В. М., Хрідочкін А. В. Публічне адміністрування як нова модель організації діяльності суб'єктів владних повноважень	57
Фесянов П. О. Іноземний досвід контролю екологічної безпеки в контексті наслідків аварії на ЧАЕС	66
Шанюк В. І. Метаморфози другого етапу децентралізації та проблеми переходу до укрупнення самодостатніх об'єднаних територіальних громад	75
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	
Гладченко А. Ю. Обмеження сучасної системи макроекономічної рівноваги	82
Гессен А. Є. Соціальні програми підприємства в контексті корпоративної соціальної відповідальності	88
Джинджоян В. В. Соціальні та комунікативні переваги розвитку програм освітнього туризму	94
Никончук В. М. Визначення ефективності національної інституційної системи забезпечення якості освіти та конкурентоспроможності науки	103
Саленко А. С. Дослідження теоретичних основ інституційного забезпечення лібералізації підприємницької діяльності	110
Сазонець О. М., Вацішин А. О. Використання об'єктів критичної інфраструктури для забезпечення продовольчої безпеки та санітарних норм	115

УДК 351.777.5:504.06

<https://doi.org/10.31713/st1-220208>

JEL K 32, Q 53, R 11

Фесянов П. О.,

к.держ.упр.,
доцент кафедри державного управління, документознавства
та інформаційної діяльності
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД КОНТРОЛЮ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС

Fesianov P. O.,

PhD in Public Administration,
Associate Professor of Department of Public Administration,
Documentation and Information Activities
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

FOREIGN EXPERIENCE OF ENVIRONMENTAL SAFETY CONTROL IN THE CONTEXT OF THE CONSEQUENCES OF THE CHERNOBYL ACCIDENT

У статті проведено аналіз досвіду провідних країн світу щодо впровадження та реалізація основних принципів функціонування системи безпеки радіоекологічного комплексу. Розглянуто особливості державного регулювання екологічної безпеки. Обґрунтовано пропозиції щодо врахування позитивного зарубіжного досвіду у цій сфері та його адаптації до умов в Україні

The article analyzes the experience of leading countries in the implementation and implementation of the basic principles of the security system of the radioecological complex. Peculiarities of state regulation of ecological safety are considered. The proposals on taking into account the positive foreign experience in this field and its adaptation to the conditions in Ukraine are substantiated

Ключові слова: досвід, країни світу, державне регулювання, екологічна безпека, охорона навколишнього середовища

Keywords: experience, countries of the world, state regulation, ecological safety, environmental protection

Постановка проблеми. Державне науково обґрунтованим. і стабільним. управління у сфері подолання наслідків Потрібна така система управління з Чорнобильської катастрофи повинне стати подолання наслідків Чорнобильської

катастрофи, яка б об'єднала всі напрямки: соціальний захист і реабілітація населення, яке постраждало внаслідок катастрофи; екологічне оздоровлення радіоактивно забруднених територій; економічне і соціальне відродження населених пунктів; узагальнення наукових даних та створення більш ефективної нормативно-правової бази щодо розв'язання всіх проблем, пов'язаних з подоланням наслідків Чорнобильського лиха, дозволивши перейти до нової фази – відродження та розвитку. Є необхідним постійний контроль за станом радіаційної безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На актуальність проблеми державного регулювання екологічною безпекою вказують численні теоретичні дослідження та узагальнення як українських, так і зарубіжних вчених. Означені проблеми ґрунтовно розглядали Д. В. Зеркалов, І. М. Ляшенко, Б. М. Данилишин, А. В. Степаненко, В. О. Владимиров, Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй, І. К. Костіков та ін. фахівці. У своїх дослідженнях вони аналізують особливості екологічної політики й екологічної культури нашої країни та держав світу, визначають міжнародні і внутрішньополітичні парадигми радіаційної безпеки як складової частини національної безпеки України. Критичні технології і інфраструктура атомної енергетики значною мірою пов'язана з національною і військовою безпекою держави. Важливі аспекти цієї тематики досліджував Сазонець І. Л. в своїх працях [7; 8]. В поданому дослідженні подано аналіз стану державного управління радіаційною безпекою, яка в нашій країні є важливою умовою забезпечення екологічної безпеки. Визначено основні підходи до управління екологічною безпекою в провідних країнах світу.

Мета статті. Метою статті є аналіз

іноземного досвіду контролю екологічної безпеки в контексті наслідків аварії на ЧАЕС. Визначено основні напрями імплементації іноземного досвіду в практичну діяльність органів державного управління України.

Виклад основного матеріалу.

Надзвичайна актуальність вирішення проблем, обумовлених Чорнобильською катастрофою, знайшла своє відображення в Основному законі України – Конституції України (1996 р.) [2]. Конституційні права і обов'язки стосуються всіх громадян держави і, природно, розповсюджуються і на постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Одними з найважливіших для забезпечення захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи в Конституції України є такі положення:

1. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду України є обов'язком держави [ст. 16].

2. Людина, її життя і здоров'я ... визнаються найвищою соціальною цінністю [ст. 3].

3. Конституція має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативні акти приймаються на основі Конституції і повинні відповідати їй [ст. 8].

4. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди ... [ст. 50].

5. Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки [ст. 66] [2].

Планомірно створюється законодавча база з загальних питань радіаційної безпеки та радіаційного захисту заселення. У 1994-1995 рр. Верховною Радою України затверджені і введені в дію «Концепція

державного регулювання безпеки та управління ядерною галуззю». Закони України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» [3] і «Про поводження з радіоактивними відходами» [4]. У 1998 році введені в дію Закон України «Про радіаційний захист людини від іонізуючих випромінювань» (затверджений 14 січня 1998р.) [5] та Норми радіаційної безпеки України – НРБУ-97. Вперше в Україні з часів початку використання ядерної та атомної енергії в основному створена правова та законодавча база з питань використання ядерної енергії і протирадіаційного захисту населення, яка стала частиною створюваної в державі Системи Ядерного законодавства. Аварія на ЧАЕС 1986 р., яка за своїми масштабами стала національною трагедією України, вимагає зміни ставлення як до оцінки впливу радіонуклідів чорнобильського викиду на природне середовище так і до комплексного аналізу впливу усіх чинників катастрофи на організм людини, навколишній тваринний та рослинний світ, водний та повітряний басейни. Чим далі у часі віддаляється Чорнобильська катастрофа, тим більш проявляються зміни у стані природного середовища, ще більше питань на які потрібно дати вичерпні відповіді.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» [6] визначено які органи здійснюють радіаційний контроль на територіях забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи а саме, прогнозні оцінки сумарної дози опромінення людей, а також контроль за додержанням норм радіаційної безпеки здійснюються Міністерством охорони здоров'я України.

Загальна оцінка радіаційної обстановки на території зон, що зазнали радіоактивного забруднення, радіоекологічний моніторинг

території, методичне керівництво та координація робіт по визначенню радіаційної обстановки здійснюються Державною службою з надзвичайних ситуацій України.

Радіаційний контроль за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарських угідь здійснюється Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, водних ресурсів – Державним агентством водних ресурсів України; підземних вод та корисних копалин – Державною службою геології та надр України, атмосферного повітря на території населених пунктів – Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Радіаційний контроль за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування здійснюється Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства та Міністерством охорони здоров'я України.

Радіаційний контроль за рівнями радіоактивного забруднення залізничного, водного, авіаційного та автомобільного транспорту, їх складових частин, вирішення питань про надання дозволу на його переміщення за межі зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення здійснюється міністерствами і відомствами, яким належать вказані транспортні засоби, за участю в необхідних випадках відповідних служб Міністерства внутрішніх справ України.

Радіаційний контроль за вивезенням домашніх і побутових речей, знярядь праці та будівельних матеріалів за межі радіоактивно забрудненої території, з якої передбачається відселення людей, здійснюється органами державного санітарного нагляду та відповідними службами Державною службою з надзвичайних ситуацій України, а домашніх тварин – Державною службою України з

питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Контроль за достовірністю і об'єктивністю даних відомчих служб, що здійснюють радіаційний контроль, незалежно від їх підпорядкування покладається на Державну службу України з надзвичайних ситуацій, а метрологічний контроль – на Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства та Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Відомчий радіаційний контроль за рівнями радіоактивного забруднення продукції здійснюється підприємствами, об'єднаннями і організаціями, які її виготовляють [ст. 21] [6].

З метою вдосконалення діяльності щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, посилення захисту постраждалих громадян, покращення контролю за радіаційною ситуацією, контролю за переміщенням вантажів на кордоні та координації дій служб на які згідно до чинного законодавства покладено ці обов'язки пропонується внести доповнення до Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційної безпеки»:

- всім органам які здійснюють радіологічний контроль відповідно до ст. 21 Закону України «Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», щоквартально надавати інформацію Департаменту екологічної безпеки, Мінекоресурсів України за результатами контролю[6];

- державному органу який здійснює радіологічний контроль відповідно до ст.23.24. Закону України «Про використання

ядерної енергії та радіаційну безпеку» щоквартально надавати інформацію Департаменту екологічної безпеки, Мінекоресурсів України за результатами контролю [3];

- департаменту екологічної безпеки узагальнювати надану інформацію та проводити постійний моніторинг та ін.

Соціально-економічний розвиток України потребує забезпечення його екологічної безпеки, яка, внаслідок практики природно виснажливого господарювання, кризового екологічного стану більшості території країни, зростання кількості техногенних аварій і катастроф, характеризується значними соціальними, екологічними та економічними збитками. На загальнодержавному та регіональному рівнях досі немає дієвих механізмів і стратегії забезпечення інструментарію для оцінки економічної безпеки.

Зростаючий розвиток промисловості, збільшення техногенного навантаження обумовлюють відповідне зростання рівнів споживання природних ресурсів та обсягів відходів, які повертаються у навколишнє середовище, зменшення можливостей екосистем поглинати та переробляти наслідки антропогенної діяльності. Сучасна ситуація характеризується наближенням або перевищенням за окремими параметрами меж стійкості природних екосистем, що зумовлює необхідність забезпечення екологічної безпеки територій, врахування екологічних обмежень у плануванні напрямків подальшого економічного розвитку суспільства.

Проблемам формування та діяльності системи екологічної безпеки приділялось і приділяється значна увага в різних країнах світу, де на основі глибоких аналітичних досліджень виробляються обґрунтовані пропозиції і рекомендації забезпечення безпеки, впроваджуються нормативно-правові акти, створюється відповідна

інституційна система.

В країнах Європейської співдружності екологічна політика поєднує збалансовані адміністративно-контрольні та фінансово-економічні важелі, які дозволяють ефективно регулювати питання охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки. У червні 1993 р. були прийняті основні принципи і положення екологічного обліку в рамках ЄС, які набули чинності в квітні 1995 р. Змінилися і пріоритети у боротьбі з забрудненням атмосфери. Головні програми спрямовані не на введення в дію очисного обладнання, а на створення екологічно чистих технологій. В цих країнах діють понад 200 чітких механізмів реалізації екологічного законодавств, застосовується близько 150 видів екологічних податків, структура і тарифні ставки яких затверджено національними парламентами [1, С. 395]. Причому ці механізми мають свої специфічні риси, які обумовлені особливостями власних екологічних проблем, а також сформованістю політичного, економічного, соціального середовищ та специфікою національного управління.

У Німеччині, наприклад, розроблена та реалізується стратегія екологічно орієнтованого менеджменту і екологічного підприємництва, що є важливим напрямком екологічної модернізації, із зростанням ролі екологічних характеристик товарів та продуктів, що виробляються і реалізуються. Обов'язковим для підприємств Німеччини є проходження екологічного аудиту на основі прийнятих національних стандартів, що його регулюють.

У США на початку 70-х років були прийняті законодавчі акти щодо охорони навколишнього середовища, основним з яких став закон про законодавчу політику у сфері охорони навколишнього середовища. Законотворча діяльність, спрямована на раціоналізацію використання природних

ресурсів, поліпшення екологічної ситуації в населених пунктах та підвищення стандартів якості життя.

Варто вказати, що в організаційному плані система управління охороною навколишнього середовища в США передбачає три рівні: Національне агентство з охорони довкілля (створене у 1970 р.), центральні агентства штатів та місцеві природоохоронні агентства. Агентство з охорони довкілля є основним органом федерального уряду, що координує діяльність усіх федеральних міністерств та відомств країни і виконує переважно регулятивні функції: регулювання якості довкілля стосовно всіх галузей промисловості, зокрема ядерного виробництва, через розробку відповідних стандартів, загальна координація федеральної природоохоронної діяльності, оцінка ефективності різних заходів у сфері охорони довкілля тощо.

Що до організаційної структури агентства з охорони довкілля, яка сприяє повноті охоплення та комплексності вирішення проблемних питань в галузі екологічного управління США, то воно спирається на: створені у складі агентства спеціальні підрозділи нагляду за небезпечними об'єктами навколишнього середовища; виділення спеціальної групи підрозділів, орієнтованих на надзвичайні ситуації; структуризацію, яка передбачає формування підрозділів: запобігання забрудненням, оцінки впливу на здоров'я, економічного аналізу, науки та технології, контролю виконання законодавства; наявний при агентстві науково-дослідний інститут з розгалуженою мережею лабораторій та Національного центру розгляду екологічних правопорушень.

Одним із важливих напрямків екологічної політики США є фінансування урядом наукових розробок і досліджень. Майже три чверті наукового бюджету

агентства з якості довкілля спрямовується на оплату контрактів і субсидій для окремих розробок, що здійснюється здебільшого у промисловості. Причому в США діє досить розгалужена та деталізована система стандартів якості довкілля.

В Японії одним із пріоритетних питань є охорона довкілля. Законодавство в галузі навколишнього середовища Японія почала формувати на початку 70-х рр. ХХ ст., а у 1964 р. був прийнятий Основний закон щодо боротьби із забрудненням навколишнього середовища, який склав юридичну та методологічну базу для подальшого формування законодавства в галузі охорони довкілля.

До головних напрямів діяльності держави у сфері охорони довкілля в Японії є: впровадження стандартів його якості; організація наукових досліджень з проблем навколишнього середовища; формування системи моніторингу; впровадження програм контролю за забрудненням. Основними рисами механізму охорони природи в Японії є: широке використання передових технологій та новітніх досягнень в галузі її охорони, консолідація владних структур та приватного бізнесу навколо вирішення екологічних проблем, значне поширення програмно-цільового управління, активна участь у вирішенні глобальних екологічних проблем, широке використання системи компенсацій за шкоду від забруднення довкілля.

В країні керівним органом, що займається питаннями навколишнього середовища, є Управління з питань довкілля (засноване у 1971 р. в статусі міністерства), яке здійснює планування основних напрямів державної політики щодо охорони довкілля, розробку проектів екологічних законів, стандартів, нормативів, координацію всіх природоохоронних заходів.

Екологічна політика Японії базується на таких економічних інструментах: пільгове

оподаткування та кредитування екологічних заходів; система державного субсидування екологічних ініціатив бізнесу. В Японії розроблені найжорсткіші у світі санітарно-гігієнічні стандарти якості води, впроваджені вимогливі стандарти озеленення новобудов, затінювання, перешкод радіохвилями, ведеться контроль за виробництвом фреонів [1, С. 486].

Проблема екологічної безпеки і зараз є актуальною для багатьох країн світу. Екологічна безпека є одним з видів безпеки. Часто в науковій літературі дефініція безпеки зводиться фактично до стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх «загроз». Однак поняття «безпека» не є тотожним суто стану захищеності, а значно ширшим, оскільки, визначається в першу чергу не захищеністю від зовнішніх впливів, а внутрішніми властивостями системи певного рівня. Особливо це стосується радіоекологічної безпеки.

З розвитком радіаційної фізики та радіобіології, а також вдосконалення наукових основ радіаційної гігієни системи забезпечення радіаційної безпеки всіх країн світу значно змінились. Ці зміни, як правило, проходили у відповідності з рекомендаціями МКРЗ і новими редакціями основних норм безпеки, що розробляються МАГАТЕ. Очевидно, що після виходу Рекомендацій 1990 року і основних міжнародних норм радіаційної безпеки по захисту від іонізуючого випромінювання і безпеки джерел радіації, прийняті МАГАТЕ в 1994 році, відповідні зміни відобразилися в законодавстві країн-членів МАГАТЕ.

Діючі нині вимоги відносно забезпечення радіаційної безпеки персоналу і населення країн ЄС встановлені Директивами ЄС № 8/836 Euratom (1980 р.) і № 84/467/ Euratom (1984 р.). Ці директиви розроблені на базі Основних стандартів

безпеки для радіаційного захисту МАГАТЕ в Редакції 1982 року, які, в свою чергу, стали практично реалізацією Рекомендацій 1977 року. До 1994 року всі країни – члени Європейського Співтовариства (за виключенням Італії) привели своє законодавство у відповідність з директивами. Кожна з країн ЄС має свій власний закон (або указ президента) про радіаційну безпеку населення, який встановлює як основні межі і числові значення похідних рівнів, так і вимоги до ліцензування практичної діяльності, при здійсненні якої використовуються джерела; правила поводження з цими джерелами. По суті, ці законодавчі акти об'єднують в одному документі вимоги, аналогічні вимогам Закону «Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку», норми радіаційної безпеки і основні санітарні правила по роботі з джерелами випромінювання. Основні дозові норми (межі норм) в країнах ЄС встановлені у відповідності Рекомендацій МКРЗ у 1977 році, які вимагають подвійного контролю за величиною доз опромінення працівника. Контролюється величина ефективного еквівалента дози (визначеної величини, аналогічної ефективній дозі) і еквівалентній дозі окремих опромінених внутрішніх органів тіла людини, кристалика ока і шкіри. Річна межа для величини ефективно еквівалентної дози встановлена і дорівнює 50 мЗв в рік. Для більшості умов опромінення людини 1 Зв ефективного еквівалента дози приблизно відповідає 1 Зв ефективно дозі. Встановлені межі еквівалентних доз опромінення окремих внутрішніх органів в деяких країнах суттєво відрізняються від рекомендованої МКРЗ величини [7]. В ряді країн з власною промисловістю ядерного паливного циклу (Бельгія, Франція, ФРН) персонал великих підприємств розподілений на дві групи. В законодавстві країн ЄС встановлені спеціальні вимоги для обмеження доз

опромінення жінок репродуктивного віку. В більшості країн професійним робітником не може бути особа молодше 18 років.

В Україні здійснюється поступова уніфікація системи забезпечення радіаційної безпеки відповідності міжнародним стандартам.

Проблеми методичного забезпечення контролю за опроміненням населення в значній мірі вирішені за роки після аварії на ЧАЕС. Ситуація з методичним забезпеченням контролю доз опромінення персоналу більш складна. Перехід на базову концепцію вимагає суттєвого перегляду методик і регламентів індивідуального дозиметричного контролю внутрішнього опромінення, опромінення нейтронами, контактного опромінення шкіри. Одним з найбільш складних при цьому є завдання контролю за надходженням радіоактивних речовин в організм людини.

Необхідність вирішення цих проблем була очевидна вченим давно, однак відсутність в країні системи фінансування перспективних розробок в області радіаційної гігієни і радіаційної медицини поставило наукові колективи, що працюють в цій галузі, перед ситуацією, коли фінансування таких розробок можливо лише після прийняття нормативних документів.

Крім вирішення чисто наукових задач, пов'язаних з реалізацією методик контролю доз опромінення населення і обслуговуючого персоналу сучасних досягнень радіаційної фізики і радіаційної біології, необхідна значна робота по впровадженню стандартів якості при забезпеченні радіаційної безпеки. Умовно до цієї проблеми необхідно віднести опромінення працівників радіологічних служб, стандартизації і метрологічної атестації методик контролю, їх широку доступність.

Нормативна база, яка повинна розроблятися підрозділом компетентного

органу, являється основою для робіт радіологічних служб. Нові нормативні показники висувають обмеження не тільки на дози, отримані на протязі календарного року, але і на середні дози, які отримуються на протязі багатьох років. Контроль за виконанням цих вимог неможливий без створення автоматизованих систем, які спираються на комп'ютерні бази даних. Створення таких систем різного рівня повинно стати головною практичною зміною - основою в роботі радіологічних служб.

У зв'язку з прийняттям безпорогової концепції радіаційного захисту необхідно розглядати принципово нові завдання, що виникають при розробці нормативних документів.

Для контролю за виконанням норм радіаційної безпеки необхідно:

визначити дози опромінення окремих органів від впливу всіх радіаційних факторів;

визначити величину ефективної дози, порівняти її значення з встановленою межею, і після цього зробити висновок про відповідність умов опромінення вимогам нормативних документів.

Необхідно чітко визначити види впливу іонізуючого опромінення, на які розповсюджується дія нормативних документів. Нормативний документ повинен визначати детальні вимоги по захисту від опромінення природними джерелами в виробничих умовах:

обмеженню опромінення населення техногенними джерелами і обмеженню медичного опромінення населення;

обмеженню потенційного опромінення.

Числові значення допустимих рівнів повинні бути отримані на основі сучасних радіологічних моделей із застосуванням нових прогресивних методів виміру.

Радіологічні служби повинні бути оснащені методиками, які відповідають сучасному рівню розвитку радіаційної

фізики і радіаційної біології. Потрібно змінити філософію нормативних документів. Необхідно чітко розмежувати методи забезпечення радіаційної безпеки обслуговуючого персоналу і населення при здійсненні радіаційно-небезпечної діяльності (застосування джерел іонізуючого опромінення і застосування радіоактивних речовин) в нормальних умовах і у випадку радіаційної аварії.

В звичайних умовах безпека робітників і населення забезпечується регулюванням іонізуючого опромінення. При цьому величина річної ефективної дози опромінення обслуговуючого персоналу і населення обумовлена практичною діяльністю, показником керованості та безпеки джерел. Тому індивідуальний дозиметричний контроль персоналу, як і контроль за опроміненням критичних груп населення, стає, в першу чергу, засобом контролю за безпечним станом джерела. Перевищення встановленої дозової межі необхідно розглядати як показник ослабленого контролю над джерелом, погіршення параметрів його безпеки. Виявлення перевищення встановлених рівнів необхідно взяти за основу для дослідження причин цього перевищення і для зміни умов експлуатації.

Проведення заходів по обмеженню величини індивідуальної річної ефективної дози опромінення персоналу і населення є важливим заходом забезпечення умов безпечної експлуатації джерела, направленої на обмеження вірогідності потенційно небезпечного опромінення.

Висновки. Враховуючи міжнародний досвід, необхідно, першочергово, звернути увагу на наступне: в міжнародних нормативах будь-яке опромінення на виробництві повинно бути не більше 20 мЗв/год. Ця цифра не залежить від того, є чи немає на робочому місці джерела радіоактивності. Немає необхідності в таких

нормативах, де реальна небезпека опромінення відсутня. В НРБУ-97 норма виглядає наступним чином: для осіб, безпосередньо працюючих з техногенними джерелами, – 20 м³в/год; для осіб, що не підпадають під опромінення в результаті розташування їх робочих місць або від природних джерел – 5 м³в/рік. Такий диференційований підхід виправданий. Немає сенсу встановлювати нормативи 20 м³в/рік там, де можна забезпечити більш

жорсткі нормативи.

Врахування зарубіжного досвіду з його критичною оцінкою і можливістю адаптації до вітчизняних умов стосовно формування системи екологічної і радіоекологічної безпеки, особливостей розвитку та функціонування радіоекологічного комплексу сприятиме розробці обґрунтованих напрямів його розвитку, прийняттю науково обґрунтованих і виважених управлінських рішень.

комплексу України в нових геополітичних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4598> (дата звернення: 10.02.2020).

Список використаних джерел

1. Хвесик М. А., Горбач Л. М., Кулаковський Ю. П. Економіко-правове регулювання природокористування. Київ : Кондор, 2004. 524 с.

2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%B A/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2019).

3. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2019).

4. Про поведження з радіоактивними відходами : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2019).

5. Про радіаційний захист людини від іонізуючих випромінювань : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2019).

6. Про правовий режим територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закону України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B 0-12#Text> (дата звернення: 10.10.2019).

7. Сазонець І. Л. Економічні основи розвитку оборонно-промислового комплексу України в сучасних геополітичних умовах. *Вісник НУВГП. Економічні науки* : зб. наук. праць. 2013. Вип. 1(69). С. 127–134.

8. Сазонець І. Л., Ханін І. Г. Напрями розвитку підприємств оборонно-промислового

References

1. Khvesyk M. A., Horbach L. M., Kulakovskiy Yu. P. Ekonomiko-pravove rehuliuвання pryrodokorystuvannya. Kyiv : Kondor, 2004. 524 s.

2. Konstytutsiia Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%B A/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 10.10.2019).

3. Pro vykorystannia yadernoi enerhii ta radiatsiynu bezpeku : Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernenn: 10.10.2019).

4. Pro povodzhennia z radioaktyvnymy vidkhodamy : Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 10.10.2019).

5. Pro radiatsiynyi zakhyst liudyny vid ionizuiuchykh vyprominiuvan : Zakon Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 10.10.2019).

6. Pro pravovyi rezhym terytorii, shcho zaznaly radioaktyvnoho zabrudnennia vnaslidok Chornobylskoi katastrofy : Zakonu Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B 0-12#Text> (data zvernennia: 10.10.2019).

7. Sazonets I. L. Ekonomichni osnovy rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy v suchasnykh heopolitychnykh umovakh.

Visnyk NUVHP. Ekonomichni nauky : zb. nauk. prats. 2013. Vyp. 1(69). S. 127–134.

8. Sazonets I. L., Khanin I. H. Napriamy rozvytku pidpriemstv oboronno-promyslovoho

kompleksu Ukrainy v novykh heopolitychnykh umovakh. *Efektivna ekonomika*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4598> (data zvernennia: 10.02.2020).

УДК 352.07

<https://doi.org/10.31713/st1-220209>

JEL H 70, H 10, Q 12

Шанюк В. І.,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності,
Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне

МЕТАМОРФОЗИ ДРУГОГО ЕТАПУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХОДУ ДО УКРУПНЕННЯ САМОДОСТАТНІХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Shaniuk V. I.,

PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Public
Administration, Documentation
and Information Activities National
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

METAMORPHOSES OF THE SECOND STAGE OF DECENTRALIZATION AND PROBLEM OF PASSING ARE TO ENLARGEMENT OF THE ALL-SUFFICIENT INCORPORATED TERRITORIAL COMMUNITIES

Проголошений урядом України перший етап реформи децентралізації 2014-2019 років завершився успішно і загалом в оцінках високопосадовців отримав схвальні відгуки. Настав час ще раз підбити підсумки результативності змін щодо масового створення нових моделей публічної влади на місцях, їх ефективності й життєдайності, накреслити перспективи на подальші адміністративно-територіальні зміни, спрямовані на рішуче перекроювання мапи України та кардинальне укрупнення районних ланок управління

The first stage of reform of decentralization is proclaimed by the government of Ukraine 2014-2019 came to an end successfully and on the whole in the estimations of high-level officials got approving reviews. Time once again to line the results of effectiveness of changes in relation to mass creation of new models of public power on places, their efficiency and life-givingness came, to draw prospects on subsequent administrative-territorial changes, maps of Ukraine and cardinal enlargement of district links of management sent to the decisive refashioning